

ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU JAKO KLAUZULA GENERALNA

W aktach prawnych ustawodawca w sposób zamierzony umieszcza, ogólne, nie w pełni skonkretyzowane zwroty, umożliwiające stosowanie pewnego stopnia swobody w wykładni przepisów prawa. Są to klauzule generalne pełniące rolę dyrektyw wykładni. Przedmiotem niniejszej analizy jest zasada zrównoważonego rozwoju, która stanowi jedną z podstawowych zasad obowiązujących w prawie ochrony środowiska. Na rolę zasady zrównoważonego rozwoju w procesie wykładni prawa wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim w treści wyroku z dnia 25 marca 2009 r. w sprawie II SA/Go 825/08 . W tezie wyroku Sąd stwierdził że *„Zasada zrównoważonego rozwoju pełni przede wszystkim rolę dyrektywy wykładni. A to wtedy gdy pojawiają się wątpliwości co do zakresu obowiązków, rodzaju obowiązków i sposobu ich realizacji należy posłużyć się zasadą zrównoważonego rozwoju. Pełni ona zatem rolę podobną do zasad współżycia społecznego czy społeczno-gospodarczego przeznaczenia w prawie cywilnym. W pierwszej kolejności do uwzględniania zasady zrównoważonego rozwoju obowiązany jest ustawodawca w procesie stanowienia prawa ale z drugiej zasadę tę powinny mieć na uwadze organy stosujące prawo. Niekiedy bowiem stan faktyczny wymaga rozważenia i wyważenia rozwiązań korzystniejszych stosując zasadę zrównoważonego rozwoju.,,* Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim rozpoznawał skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w przedmiocie środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia. Sąd w uzasadnieniu wyroku co jest istotne stanął na stanowisku, że do uwzględniania zasady zrównoważonego rozwoju obowiązany jest nie tylko ustawodawca ale zasadę zrównoważonego rozwoju powinny mieć na uwadze również organy stosujące prawo a więc także sądy. W ocenie Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim zasadę zrównoważonego rozwoju należy zastosować jeżeli stan faktyczny wymaga rozważenia i wyważenia rozwiązań korzystniejszych. Sąd wyprowadził wniosek - że zasada zrównoważonego rozwoju służy do rozwiązywania konfliktów między wartościami konkurującymi ze sobą. W rozstrzyganej przez Sąd sprawie jedną z tych wartości była ochrona środowiska a drugą wolność gospodarcza oparta na własności prywatnej, o której mowa w art. 20 Konstytucji RP.

Celowym wydaje się określenie co może kryć się pod pojęciem zasady zrównoważonego rozwoju. W 1997 r. w Polsce zasada zrównoważonego rozwoju stała się zasadą konstytucyjną. Art. 5 Konstytucji RP stanowi, że *"Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju"*. Ochrona środowiska została zaliczona do podstawowych celów i kierunków państwa. Brak jest przy tym podstaw do przyjęcia, że pozycja na której została wymieniona dana funkcja odzwierciedla hierarchiczne uporządkowanie w polityce państwa. Skutkiem tego należy uznać, że zapewnienie ochrony środowiska została postawione na równi np. z obowiązkiem strzeżenia wolności prawa człowieka i obywatela. Pojęcie zrównoważonego rozwoju użyte w Konstytucji RP nie było pojęciem nowym gdyż już uprzednio funkcjonowało w sferze prawa międzynarodowego oraz krajowego. Pojęcie zrównoważonego rozwoju pojawiło się w raporcie Komisji ds. Środowiska i Rozwoju ONZ z 1987 r. pod nazwą Nasza Wspólna Przyszłość. Zdefiniowanie analizowanego pojęcia nastąpiło poprzez wskazanie, że zrównoważonym jest taki rozwój, który zapewni sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Następnym dokumentem, w którym znajdują się odniesienia do zrównoważonego rozwoju jest Deklaracja Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie środowiska człowieka, przyjęta w Sztokholmie w dniu 16 czerwca 1972 r. Definicję zrównoważonego rozwoju

zawarto także w 27 zasadach zrównoważonego rozwoju zamieszczonych w dokumencie Deklaracji z Rio Konferencji Narodów Zjednoczonych Środowisko i Rozwój podpisanym podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju - który odbywał się w dniach od 3 do 14 czerwca 1992r. Zgodnie z powyższym dokumentem w procesie zrównoważonego rozwoju w centralnym punkcie należy postawić człowieka, który ma prawo do zdrowego i twórczego życia w harmonii z przyrodą a ochrona środowiska powinna stanowić nierozłączną część procesu rozwoju i nie może być oddzielnie od niego rozpoznawana. W dokumencie przedstawiono pogląd, że zagadnienia środowiskowe są najlepiej rozwiązywane z udziałem wszystkich zainteresowanych. W Polsce problematyka zrównoważonego rozwoju pojawiła się w dokumencie Polityka ekologiczna Państwa, przyjętym przez Sejm Uchwałą z 10 maja 1991 r., w treści którego wskazuje się na potrzebę zgodności polityki gospodarczej z założeniami polityki ekologicznej. Po wstąpieniu RP do Unii Europejskiej dorobek europejski dotyczący zrównoważonego rozwoju został przyjęty i włączony do polskiego systemu prawnego. Zrównoważony rozwój stanowi bowiem oficjalnie podstawowy cel Unii Europejskiej. W 2001 r. w Göteborgu Rada Europejska, przyjęła pierwszą Strategię Zrównoważonego Rozwoju UE. Natomiast w 2006 r, Unia Europejska przyjęła Odnowioną Strategię Zrównoważonego Rozwoju dla rozszerzonej UE. Do powyższych koncepcji nawiązuje sformułowana w art. 3 pkt 50 ustawy z dnia. z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska – zasada zrównoważonego rozwoju, przez który rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Treść zacytowanego przepisu prowadzi do wniosku, że w pojęciu zrównoważony rozwój mieści się zarówno ochrona przyrody, jak i troska o rozwój gospodarczy i cywilizacyjny.

Opracował: Konrad Różowicz, student V roku prawa WSPIA w Poznaniu.